

Te Pipiwharaura

HE KUPU WHAKAMARAMA.

NAMA 114-115.

GISBORNE.

HEPETEMA 1907.

"He aro te rangi ha ahia, He haunuru te uau ha rau."

MATOU ANO.

I HIAHIA matou i te ekenga o nga nama o ta tatou pepa ki te 100, ki te titiro whakamuri ka ata whakatepe ai i nga korero o "Te Pipiwharaura," o te tinaranga mai, a tae noa mai ki tenei ra, odia i te nui o nga raruraru kahore i taea e matou, kaati i te mea he mahia nga korohei tenei paanga e whi ana mo te pepa, he mea pai pea kia whakariten ta matou kupa inaianei.

Ko te Nama 100 "Te Pipiwharaura," ara, ko Te Kupu Whakamarama te ingoa i era ra, no Machi 1898. Ko te tangata nama i timata, a ko te Hira matahi heki ko Rev. Perere Peneti. I Whakatu hi i era ra e noho ana. No Hanuere 1907 ka huarua te ingoa o te pepa ko Te Pipiwharaura mo te maunano o tona ingoa tuatahi. No Akomana 1899 ka hikitia mai Te Pipiwharaura i Whakatu, i tona kohanga i whanau ai, i paepao ai, ka hikitia mai ki Te Raukahikatea nei ta ai, ka tuturu hoki te noho a tetahi o nga etia ki te kareti ko Peneti e mea ana mo te hiki ki Taranaki, kaati e haere ana tenei ki te iwa o nga tau i taia ai ta tatou pepa ki Turanga nei, a tenei ano te taia nei. Ko te munga o a matou kupu mo nga tau o te taenga mai o ta tatou mokai ki konei a tae noa mai ki tenei ra.

Ka 9 nga tau o "Te Pipiwharaura," ka 115 nga nama (kotahi te marama i taka ko Hanuere 1905), e haere ana ki te 10 o nga tau. I enei tau e iwa i rere "Te Pipiwharaura" i roto i te aio, i roto i te

marangai i te roto i te haumoana, i roto i te tonga taupuna i te aro i te kanga i whanganui o te ngahuru. He mahia ano huringa ngahuru i ta matou i te Hira o te mahia ano heki nga paeritanga ngahuru. Ko tona hiahia mai he paeritanga mai o te iwi, he whakata i te aro, he takahi i te he, ota i te takape rawa pea o te ngakau amarahi ka paeritanga i te taikaha, whakamarama ke ki te paeritanga heki whakamarama, a tae noa mai ki te marama. Kahore matou i whi i te tangata, i whi anei ki te haere ngatahi ki te mahi matou aro he mahi a te tangata i te whakamarama mai i te mahi a tana tangata kia noho maunano ai te iwi, a ki ta matou whakamarama hiki ki tenei tetahi mahi nui mo te pepa. E tino mahi ta ana o te iwi nui ko nga tohanga maori te ahi hinga e kin ngia ana o matou i to maunano whakamarama he mahi tinihanga. Na ringa i tenei take i 5-komiti ai o matou hea ahi. Kahore ratou i te mahi ki te take o ta matou whakamarama oira ko a ratou ai i muri i a ratou e mohio. Tera atu ano etahi take i kore ai matou e paingia, i kua ai matou he reo taikaha. He iwi hohoro rawa te Maori ki te marama mo te kupa, ahakoa he kupa tika, a he iwi whakamauhara. Na ringa pea i tenei he o matou ka whakaturia he komiti hei whakahaere i te pepa i te tau 1904. No nga ra i tenei komiti i tino heke ai te pepa, i he ai nga rarangi ingoa, nga moni, me te tuhinga, i a Hanuere 1905 kahore te pepa i puta. Kahore a matou amuamu, heoi ano he noho puku he whakatoremi